

ХРИСТИЯНСЬКЕ ВІРВЧЕННЯ ПРО ШЛЮБ ТА СІМ'Ю

У статті розглядається призначення сім'ї та шлюбу, виходячи з рекомендацій Ісуса Христа та його апостолів. Зазначається, що перша пара людей створила сім'ю, щоб обидва були неодинокі, а також як повеління Бога та виконання Його умислів. Аналізуються поняття «поєднані» й «роз'єднані», ситуації, коли треба вступати в шлюб чи недоцільно, коли може й за яких підстав відбутися розлучення.

Ключові слова: розлучення, шлюб, сім'я, Ісус Христос, Бог.

The article discusses the purpose of family and marriage based on the recommendations of Jesus Christ and his apostles. It is noted that the first couple of people created a family so that both would not be alone. As a command of God and fulfillment of His intentions. The author analyzes the concepts of "united" and "separated", situations when it is necessary to marry or inappropriate, when a divorce can occur and on what grounds.

Key words: divorce, marriage, family, Jesus Christ, God.

Актуальність проблеми полягає у тому, що в ній аналізуються теоретичні засади пасторського служіння та пастирської праці із сім'єю, що дає можливість зрозуміти в чому полягають відмінності християнського шлюбу від світського та розв'язати сімейні проблеми з позицій біблійних засад.

Ступінь наукової розробки: проблемами християнського вчення про шлюб та сім'ю займалися: І. Цимбалюк (психологія сімейних відносин), Д. Веннер (психологічні засади відносин), Т. Кириленко (емоційна сфера особистості), Б. Уїлкінсон (біблійний портрет шлюбних пар).

Мета статті: полягає у комплексному підході до розуміння функціональних ролей християнських сімей у контексті біблійних засад.

Виклад основного матеріалу. Кожна жінка може вдруге вийти заміж, а чоловік одружитися, тому важливо розуміти відмінності між подружжям та принципи виховання дітей.

Свідомість людей епохи постмодерну це свідомість людей, які в більшості своїй знають Бога, проте відкидають тих істин, які були непорушні багато століть. Зараз у людини є лише особистий вибір, особиста відповідальність та особисті відносини з Богом¹, що часто підкреслюється в проповідях. Але виходить, що там, в особистих відносинах з Богом – це вибір і відповідальність, а в сімейних відносинах – дотримання мирської моделі шлюбу і сім'ї?

Дехто припускає, що зміни в родині вже зафіксовані. Наприклад, поняття «людина», «чоловік», «жінка», «сім'я» не є сьогодні абсолютно ясними. Тому що зміни торкнулися і цих базових понять.

Дослідник проблеми Віктор Аменчук звертається до Біблії та цитує працю апостола Павла (1 Кор. 15:2,5), який називає Ісуса Христа, другим Адамом. Отже, підкреслює В. Аменчук, наречена Христова, Церква Його, то є друга Єва. Повернення до раю можливе лише тоді, коли Єва, пройшовши тернистий шлях випробувань земним життям, очиститься, омиється, досягне духовної зрілості².

¹ Кириленко Т. Психологія: Емоційна сфера особистості: навч. пос. К., 2007. С. 145.

² Аменчук В. Твій чоловік невірний. К., 1998. С. 8.

Сьогодні християни потрапляють в ситуацію дивної і лякаючої свободи, яка зачіпає не тільки питання духовного життя, а й базові поняття: що таке сім'я? що таке бути чоловіком і дружиною? Якими повинні бути відносини між батьками?

Інститут шлюбу – це одне з перших Божих встановлень в людських відносинах. Це встановлення єдине, яке після гріхопадіння перейшло до людей в незмінному вигляді (Буття 2:21–25)³. Бог задумав шлюб до гріхопадіння і, благословивши подружжя, присвятив їм життя, наповнене та багате радістю. Якщо ж це не так, то причина не в самому встановленому інституті, а в тому, що люди підходять до шлюбу легковажно і не виконують встановлених Богом умов, які необхідні для радісного і наповненого сімейного життя.

Правильні подружні стосунки дуже важливі для Бога. Бог не раз порівнює відносини між чоловіком і дружиною з відносинами між Церквою та Христом. Це ми бачимо через наступні вірші:

«Бо чоловік голова дружини, як і Христос Голова Церкви, і Він Спаситель тіла! І як кориться Церква Христові, так і дружини своїм чоловікам у всьому.

Чоловіки, любіть своїх дружин, як і Христос полюбив Церкву, і віддав за неї Себе. Чоловіки повинні любити дружин своїх так, як власні тіла, бо хто любить дружину свою, той любить самого себе» (Еф. 5:23–25, 28)⁴.

Церква повинна бути відображенням сім'ї, а сім'я повинна відображати Церкву⁵.

Люди, в тому числі і християни, вступаючи в шлюб, очікують щось отримати від цього союзу, тому дуже часто керуються неправильними мотивами, такими як: фізичний потяг, бажання придбати фінансову стабільність, свободу від батьків, впевненість в собі, отримати визнання інших, фізичний захист, сексуальне задоволення і багато іншого.

Нездійснені очікування значною мірою визначають проблемність християнського шлюбу. У зв'язку з цим питання, пов'язані з шлюбом, з його роллю в житті християн, з можливостями врегулювання сімейних конфліктів, актуальні для християнських сімей і дана діяльність повинна ґрунтуватися на біблійному розумінні сімейних відносин. Уся християнська концепція любові ґрунтується на вірі: задум Бога -Трійці (чи ж не гарна річ – думати, що Бог у своїй найінтимнішій тайні є не самотністю, а родиною?) стосовно людини є задумом любові. Для свого здійснення на землі Він використовує подружню любов, якій призначає, вже на початку, святе й вічне завдання⁶.

Вихідним пунктом для розуміння сенсу християнського вчення про шлюб має бути богословське використання цього слова як символу єдності Церкви з Христом. Цей сенс не винайдений християнством на голому місці, а є завершенням старовірського поняття про заповіт обраного народу з Богом як якогось «шлюбного» союзу. У Старому Заповіті не тільки багато прямих місць, що уподібнюють відносини Ізраїлю з Яхве відносинам Нареченої і Жениха, але і весь дух єврейської Біблії пронизаний цією образністю. Цей шлюб існує, перш за все, не на індивідуальному рівні, а на рівні всього народу: Ізраїль в цілому – «Наречена Господа». Саме в термінах подружньої вірності і перелюбства описуються вірність Ізраїлю своєму Богу і неодноразові його відступи від цієї вірності у поклоніння язичницьким богам.

Якщо про шлюб Ізраїлю з Господом йдеться ще в основному в термінах тілесної чистоти і тілесної вірності: служіння правдивому Богові є чесне подружжя, а поклоніння «каменю і дереву», тобто язичницьким богам, є подружня зрада, – то шлюб Христа і Церкви в Новому Заповіті описується з великим акцентом на його духовне значення, на таємниці повної єдності,

³ Біблія або книги Нового і Старого Завітів. Українське біблійне товариство, 2009. С. 26–31.

⁴ Там само. С. 1090.

⁵ Уілкінсон Б. Біблійний портрет подружжя. Київ, 2000. С. 56.

⁶ Коста Розіна і Джіно. І двоє стануть одним. Львів, 1997. С. 53.

що досягається в цьому союзі. Самі слова, якими благословенний шлюб (Бут. 2:24)⁷, апостол Павло відносить, перш за все, до Христа і Церкви: «Покине тому чоловік батька й матір, і пристане до дружини своєї, і будуть обоє вони одним тілом. Ця таємниця велика, а я говорю про Христа та про Церкву!» (Еф. 5:31–32)⁸. Саме це уподібнення наповнює глибоким змістом приписи апостола про сімейне життя: Дружини, коріться своїм чоловікам, як Господеві, бо чоловік голова дружини, як і Христос Голова Церкви, Сам Спаситель тіла! І як коріться Церква Христові, так і дружини своїм чоловікам у всьому. Чоловіки, любіть своїх дружин, як і Христос полюбив Церкву, і віддав за неї Себе (Еф. 5:22–25)⁹.

У цих приписах немає ні господарсько-економічних, ні юридичних мотивів, – не вони становлять фундаментальну основу шлюбу і сім'ї. Підставою є любов, що розуміється як дар і жертва. Чоловік – глава дружини на тих же підставах, що і Христос – голова Церкви. А саме: чоловік може бути главою сім'ї, тому що любить дружину так само, як Христос любить Церкву, – не по силі, може бути, але за способом, – він жертвує собою заради неї, він все життя своє кладе без залишку на те:

26. щоб її освятити, очистивши водяним купелем у слові,

27. щоб поставити її Собі славною Церквою, що не має плями чи вади, чи чогось такого, але щоб була свята й непорочна!

28. Чоловіки повинні любити дружин своїх так, як власні тіла, бо хто любить дружину свою, той любить самого себе» (Еф. 5:26–28)¹⁰.

Крім образу священного шлюбу, як заповіту з Богом, Біблія і в Старому, і в Новому Заповіті використовує образ богосиновства: віруючі і вірні Богу люди іменуються «синами Божими» і це знаходить завершення в зверненні до Бога «Отче наш». Ці два образи не тільки тісно переплетені, але вони доповнюють один одного. Йдеться про подвійність, яка впливає з єдності (образ творіння дружини від чоловіка, образ народження дитини від батька), і про єдність, в якій зливається подвійність («будуть двоє в плоть єдину» – про шлюб, «так багато нас є одне тіло в Христі» (Рим. 12:5)¹¹ – про Церкву).

Точно так же, як і в багатьох інших питаннях морального життя людини, християнство у своєму вченні про шлюб, по суті, не винаходить нічого принципово нового, але яскравим світлом осяває споконвічні моральні поняття. Так, наприклад, до числа яскравих особливостей християнства належить те, що воно принципово засуджує розлучення. Це засудження зовсім не передбачає якихось нових принципів розуміння шлюбу, а обґрунтовується посиленням на початковий порядок, який зазначено у Івана 19:4–8:

4. А Він відповів і сказав: «Чи ви не читали, що Той, Хто створив споконвіку людей, створив їх чоловіком і жінкою?»

5. І сказав: «Покине тому чоловік батька й матір, і пристане до дружини своєї, і стануть обоє вони одним тілом,

6. тому то немає вже двох, але одне тіло. Тож, що Бог спарував, людина нехай не розлучує!»

7. Вони кажуть Йому: «А чому ж Мойсей заповів дати листа розводного, та й відпускати?»

8. Він говорить до них: «То за ваше жорстокосердя дозволив Мойсей відпускати дружин ваших, спочатку ж так не було»¹².

Ще одним досить суттєвим аспектом християнського вчення, яке має безпосереднє відношення до розуміння сенсу шлюбу, є вказівка на можливість безшлюбного життя, яка оцінюється

⁷ Біблія або книги Нового і Старого Завітів. Українське біблійне товариство, 2009. С. 10.

⁸ Там само. С. 1090.

⁹ Там само.

¹⁰ Там само. С. 1016.

¹¹ Джеймс Б. Джордан. Біблія і планування сім'ї. *Contra Mundum*. 1993. № 9. С. 2–14.

¹² Біблія або книги Нового і Старого Завітів. Українське біблійне товариство, 2009. С. 10.

не тільки не нижче, але і в деякому відношенні вище, ніж шлюб. Співвідношення і взаємозв'язок шлюбу і безшлюбності в християнстві становить дуже істотну проблему. Незважаючи на те, що йдеться про ніби зовнішні та протилежні характеристики шлюбу, саме через зіставлення цих різних способів життя з'ясовується глибинна сутність родини. Тут необхідно послатися на главу сьому з Першого послання апостола Павла до Коринтян, оскільки цей текст найбільш повно розкриває суть християнських понять про шлюб та сім'ю.

По-перше, в словах апостолів ним самим виділені деякі «поради», які дає він від свого імені, сподіваючись, що «і він має Духа Божого», і прями «веління Господні». Починає апостол з того, що, відповідаючи на якісь питання, стверджує ідеал безшлюбності і досконалої тілесної чистоти, на який, проте, здатні далеко не всі, а тому – «щоб уникнути розпусти, нехай кожен муж має дружину свою, і кожна жінка хай має свого чоловіка». У шлюбі ж тілесна близькість природна і не варта осуду, оскільки чоловік і дружина взаємно належать тілесно один одному. Більш того, незважаючи на ідеал «не торкатися жінки» зовсім, звучить рада в шлюбі «не ухиляється один від одного, хіба за згодою, на час».

Для багатьох коментаторів це місце стало каменем спотикання. Вельми часто його розуміють так, що в християнстві (принаймні, в ранньому) існує негативне ставлення до шлюбу, що шлюб допустимий лише як поступка слабкій людині, як легалізована форма «блуду», як менше зло, щоб уникнути більшого зла. Таке трактування є плодом повного нерозуміння того сенсу, який має шлюб в межах християнства і цей сенс ми нижче спробуємо відтворити.

Бог вклав у людину Свій образ – у почуттях, у волі. Він поблагословив Адама та Єву й наказав три речі: плодитися, наповнюючи землю, оволодіти землею й панувати над нею. Також у Біблії сказано: «Не добре бути чоловіку самотнім» (Бут. 2:18) Тобто засади шлюбу придумані не в світі й навіть не церквою, а Самим Богом¹³.

Заборону розлучення апостол Павло стверджує не як власне міркування, а як прями наказ Господа. Далі ж, вже «від себе», радить не розглядати як привід для розлучення невіру одного з подружжя: якщо він (або вона) не проти продовження сімейного життя, то віруючий чоловік не має приводу розлучатися, більш того – може і повинен врятувати свою «половину». Інша справа, якщо невіруюча «половина» хоче розлучитися, – нехай розлучається, і це розлучення звільняє віруючого чоловіка від зобов'язань.

Далі апостол кілька раз відволікається від питань сімейно-шлюбного життя і говорить більш у загальному плані, що ніяке зовнішнє становище не може саме по собі бути перешкодою для християнського життя: обрізаний ти чи ні, раб ти або вільний, – саме по собі це не має значення. І той же апостол Павло говорить і про дівочтво, підкреслюючи знову, що не має на цей рахунок наказів від Господа: «Добре людині залишатися так» – то є так, як він є: «Ти зв'язаний з дружиною? Не шукай розв'язання. Розв'язався від дружини? Не шукай дружини».

Втім, навіть і це правило – не шукати іншого – не абсолютне: «А коли ти й оженишся, то не згрішив; і як дівчина заміж піде, вона не згрішить». Ті аргументи, які слідом за цим приводить апостол, відносяться не до богослов'я і навіть не до загальних теоретичних моральних засад життя, а цілком до сфери практичних зручностей і вигод.

Основне застереження бажаним одружитися: «Такі матимуть муку тілесну, а мені вас шкода». А, крім того, людині, яка не пов'язана шлюбом, легше віддавати всю себе на служіння Богу.

І, нарешті, ще раз повторюються основні принципи шлюбу:

38. «Тому й той, хто віддає свою дівчину заміж, добре робить, а хто не віддає робить краще.

39. Дружина законом прив'язана, поки живе чоловік її; коли ж чоловік її вмере, вона вільна виходити заміж, за кого захоче, аби тільки в Господі.

40. Блаженніша вона, коли так позостанеться за моєю порадою» (1 Коринт. 7:38–40)¹⁴.

¹³ Сім'я у світлі Божого світла. *Благовісник*. 2021. № 4. С. 4.

¹⁴ Біблія. Книги Святого Письма Старого і Нового завіту, перекладені Іваном Огієнком із мови давньоєврейської і грецької. Українське біблійне товариство. С. 345.

Який же підсумок можна підвести? Мова апостола Павла в даному випадку, за винятком заборони розлучень, яка походить від самого Христа, складається практично повністю із застережень: «взагалі-то краще так, але це тільки моя думка; це ось добре, втім, то ще краще; що надходить так, не грішить, але мені вас шкода; втім, кожному своє, але все-таки краще ось так. Цей лад мови не випадковий. Справа в тому, що апостол говорить у цьому випадку про речі не першорядні. Тобто для життя людини цей вибір, звичайно, один з найголовніших, ці два шляхи – шлюб і безшлюбність – максимально різні за способом вибудовування життя, але їх духовна цінність практично однакова.

Шлюб і безшлюбність рівною мірою можуть бути названі високими ідеалами християнства. У християнстві відмінність між шлюбом і безшлюбністю відступає і робиться в деякому сенсі другорядним перед іншими більш важливими питаннями. Причому те, що відмінність шлюбу і безшлюбності переходить в розряд другорядних, не означає того, що шлюб робиться малозначною «справою плоті», до якої ставляться поблажливо: мовляв, робиш – добре, а не робиш – ще краще. Навпаки, саме надзвичайно високе значення, що надається як шлюбу, так і безшлюбності, стирає грань між цими формами життя, і саме через стирання цієї межі високе призначення того чи іншого здійснюється.

Ось тут-то ми підступаємо до основного моменту в християнському розумінні сенсу шлюбу, причому не тільки християнського шлюбу, але і будь-якого шлюбу взагалі. Вся попередня історія людства як першочергової ролі шлюбу мислила дітонародження, продовження роду. Шлюб існує для народження дітей – така думка є панівною і у безпосередніх попередників європейської культури стародавніх греків і римлян, і у старозавітного єврейства. Відповідно до цього безшлюбність – це, перш за все, відмова від дітонародження. Народження дітей – це Боже благословення. Біблія застерігає: «Горе тому, хто паякає батькові: По що ти плодиш? (Іс. 5:9–11)¹⁵.

Таке розуміння шлюбу зумовлює всю систему сімейних звичаїв і прав, яка існує у дохристиянських народів. По-перше, продовження роду – це, цілком очевидно, справа роду. Сім'я і шлюб, таким чином, існують, перш за все, на рівні колективного життя цілісного роду. Навіть коли виникає будинок як відособлена структура життя, сім'я продовжує розглядатися з цієї точки зору.

Продовження роду це обов'язок людини, у євреїв священний обов'язок, в античному світі – природний обов'язок, виконанням цього боргу і є створення сім'ї. Відповідно, безшлюбність розглядається в цьому контексті як ухилення від обов'язку народження потомства. Це могло бути допустимо і схвалено лише виключним служінням, як правило, релігійним. Позитивний сенс шлюбу, таким чином, цілком визначається народженням потомства. Сенс же безшлюбності цілком полягає у відмові від дітонародження, він цілком негативний, його суть у відмові в жертві, якої потребує життя в родині.

Християнство переносить центр ваги в питанні про сенс шлюбу з дітонародження на духовне вдосконалення особистості. Строго кажучи, це не є нововведенням, яке виникло на пустому місці. Дохристиянські культури теж знають це значення шлюбу, воно присутнє всюди. Чоловік і жінка – це одна плоть, вони доповнюють один одного, заповнюють недоліки і переваги один одного, утворюючи разом гармонійну цілісність. Це знали і древні китайці, котрі мислили стосунки чоловіка і жінки як один з видів всесвітньої двоїстої гармонії Ян і Інь, це знали і древні греки, які мали, як і багато інших народів, міф про Андрогіна, це, безумовно, знали і древні євреї, що мали одкровення про «розщеплення» первозданної людини на чоловіка і жінку. І саме Старий Заповіт встановлює формулу таїнства шлюбу: «будуть обоє вони одним тілом». Духовна єдність – це однакове ставлення подружжя до базових принципів життя. Коли Бог створив Адама, він привів до нього звірів, щоб той дав їм імена. І написано, що він не

¹⁵ Сім'я у світлі Божого світла. *Благовісник*. 2021. № 4. С. 5.

знайшов того, хто був би подібним до нього. Він усвідомив себе самотнім. І тоді Бог наслав на Адама сон, узяв ребро й створив Єву – кість від костей, тіло від тіла. Ту яка була подібна до нього. Тож чоловік і дружина мають бути подібними, єдиними – це важливий принцип¹⁶.

Шлюбний союз в Новому Заповіті зведений на ступінь великої таємниці Божої; саме він є образ союзу Христа з Церквою. Але союз Христа з Церквою повне благодаті та правди (Ів. 1:14)¹⁷, тобто є союзом благодатним, істинним; тому і шлюбний союз потрібно вважати повним благодаті, тобто союзом, на який посилається від Бога благодать Святого Духа і який тому є істинним союзом. На цій підставі і полягає шлюбний союз не по одному тільки батьківському благословенні або бажанні наречених, але з благословення Церкви, через поставлених в Церкві пастирів, відбувається над нареченими особливе священнодійство – таїнство шлюбу – для надання їм благодаті Святого Духа.

Шлюб християнський святий і духовний, як святий союз Христа з Церквою. Тому апостол Павло і каже: «Нехай буде в усіх чесний шлюб та ложе непорочне» (Євр. 13,4)¹⁸, і заповідає християнському подружжю наступне:

«Бо це воля Божа, освячення ваше: щоб ви береглись від розпусти, щоб кожен із вас умів тримати начиння своє в святості й честі, а не в пристрасній похоті, як і погани, що Бога не знають». (1 Сол. 4:3–5)¹⁹.

Шлюб повинен бути нерозривним: «Тож, що Бог спарував, людина нехай не розлучує!» (Мф. 19,6)²⁰, зрозуміло – самовільно. Єдина достатня причина для розлучення – перелюб; але і в цьому випадку чоловік і дружина розлучаються не інакше, як владою самої Церкви через її законних пастирів, тобто тою владою, яка їх поєднувала, бо тільки апостолам і їх наступникам Спаситель дав владу зв'язувати і розв'язувати людей (Мф. 18,18)²¹. Будь-яке інше розлучення, крім Церкви, засуджується словами: «що Бог поєднав, людина нехай не розлучає».

Яка ж мета Божественного встановлення шлюбу?

По-перше, множення і збереження християнського роду, як це видно з слів Самого Бога, який благословив перших людей: «Плодіться і розмножуйтеся і наповнюйте землю» (Бут. 1:27–28)²².

По-друге, взаємна допомога подружжя в цьому житті: «І сказав Бог: Не добре, щоб бути чоловіку самотнім. Створю йому поміч, подібну до нього» (Бут. 2:18)²³.

По-третє, приборкання гріховної пожадливості людини і безладних потягів його чуттєвості. На цю мету шлюбу вказує апостол, коли говорить: «добре було б чоловікові не дотикатися жінки. Але щоб уникнути розпусти, нехай кожен муж має дружину свою, і кожна жінка хай має свого чоловіка» (1 Кор. 7,1–2)²⁴.

Останній і найголовніший обов'язок, який покладений на християнське подружжя таїнством шлюбу, як ми вважаємо, є приготування як себе, так і дітей своїх, якщо Богу буде завгодно дарувати їх, до життя майбутнього, до майбутнього вічного блаженства.

Кожному з нас відомо, що тільки істинне благочестя може зробити людину щасливою і в цьому, і у майбутньому житті. Цього легко можуть досягти люди, з'єднані союзом шлюбним, якщо вони, маючи взаємну любов між собою, в той же час будуть любити Господа Бога

¹⁶ Сім'я у світлі Божого світла. *Благовісник*. 2021. № 4. С. 19.

¹⁷ Біблія. Книги Святого Письма Старого і Нового завіту, перекладені Іваном Огієнком із мови давньосврейської і грецької. Українське біблійне товариство. С. 987.

¹⁸ Там само. С. 1119.

¹⁹ Там само. С. 1099.

²⁰ Там само. С. 911.

²¹ Там само. С. 911.

²² Там само. С. 10.

²³ Там само. С. 12.

²⁴ Там само. С. 1065.

понад усе; якщо всьому вважатимуть за краще виконання заповідей Божих; якщо прикладом своїм спонукатимуть один одного до терпіння; якщо будуть допомагати один одному в проходженні тісного шляху чеснот.

До того часу як почнуться близькі стосунки, важливо знати межі, які існують у християнській дружбі. Один письменник говорив про стадії або фази, через які проходить кожна пара від знайомства і до укладення шлюбу є однаковими. Вони можуть мати різну тривалість, проте слідує в одному порядку. Роблячи висновок із його слів можна сказати, що перші три стадії такі:

- 1) звертання уваги і обожнювання;
- 2) спілкування і випадкові дотики;
- 3) дотики і ласки²⁵.

Іван Ковальчук, розмірковуючи над проблемою християнської сім'ї, визначає ключовими моментами мети подружнього життя: взаємну підтримку й дружбу продовження людського роду, збереження людства від розпусти²⁶.

Батьки особливо повинні вважати для себе великим і священним обов'язком піклуватися про виховання дітей своїх у душі християнського благочестя; інакше, ставши винуватцями їхнього життя тимчасового, вони можуть легко стати винуватцями і їх вічної загибелі. Для християнських батьків недостатньо бути тільки самим благочестивими: необхідно, щоб і діти їх любили Бога і були благочестивими.

Християнство осмислює шлюб не тільки як підставу тутешнього земного буття, але і як можливий шлях духовного життя, шлях, що веде в Царство Небесне. Йдеться саме про розуміння християнством сенсу шлюбу. Тобто не тільки про те, чим є шлюб у самих християн, а й про те, чим він є взагалі у всіх людей в усі часи. Християнський шлюб може повніше це призначення реалізовувати, тому що він виходить з ясного розуміння цього призначення, але саме це призначення, на думку християнських мислителів зовсім не чуже і людям нехристиянських культур.

Саме це призначення має на увазі апостол Павло, коли пише свої настанови про шлюб. Без розуміння цього духовного контексту його слова звучать не дуже логічно і не цілком зрозуміло. Шлюб, як і безшлюбність, осмислюються нами в перспективі спасіння, як певний шлях порятунку, і це-то є причиною, чому він, віддаючи перевагу безшлюбності, зовсім не засуджує шлюб. Тому він може в одному місці написати: «Говорю ж неодруженим і вдовам: добре їм залишатися, як і я» (1 Кор. 7,8)²⁷, і в іншому: «Отож бо, я хочу, щоб молодші заміж виходили, родили дітей, домом рядили, не давали противникові ані жадного приводу для лихомовства» (1 Тим. 5:14)²⁸.

Зауважимо, що вся справа в тому, як саме людині зручніше працювати для Царства Небесного, який хрест цій людині більш підходить: з сім'єю чи без неї.

Те питання, яке на індивідуально життєвому рівні є стратегічним – одружуватися чи не одружуватися, на рівні більш загальному і високому є лише питанням тактики. Фундаментальна відмінність безшлюбності від шлюбу – рішення брати участь чи не брати участь у продовженні роду, виявляється другорядним перед більш високою місією шлюбу – духовного вдосконалення людини, зростання її в повноту буття, її обожнення.

Саме тому шлюб стає важливим аспектом духовного життя, вирішуючи разом із тим як соціальні, так і демографічні проблеми.

²⁵ Юга Віорел. Сімейна мрія. АРАД, 2007. С. 137.

²⁶ Ковальчук І. Біблійний погляд на актуальні питання. Луцьк, 2009. С. 30–31.

²⁷ Біблія. Книги Святого Письма Старого і Нового завіту, перекладені Іваном Огієнком із мови давньоєврейської і грецької. Українське біблійне товариство. С. 1065.

²⁸ Там само. С. 1104.

Висновки. Проведений аналіз суті шлюбних відносин, побудови сім'ї, виникнення функціональних ролей між жінкою та чоловіком, народження та виховання дітей дозволяє зробити такі висновки:

1. Історично інститут сім'ї можна вважати найкращою моделлю взаємовідносин між чоловіком і жінкою.
2. Шлюб може і повинен існувати, оскільки біля витоків створення шлюбу стоїть Бог.
3. Біблія свідчить, що те що поєднав Бог те ніхто не може роз'єднати.
4. Гарні сім'я та шлюб можуть бути міцними тільки тоді, коли вони побудовані на божественних принципах.
5. Кожен член сім'ї повинен виконувати ті ролі, які передбачені в Писанні і одружуватися чи ні, кожен вирішує, враховуючи рекомендації Ісуса Христа та Його апостолів.
6. Основне призначення сім'ї – не продовження роду, а досягнення Спасіння й Царства Божого.

Список використаної літератури:

1. Аменчук В. Твій чоловік невіруючий. Київ, 1998. 63 с.
2. Біблія. книги Святого письма Старого і Нового завіту, перекладені Іваном Огієнком із мови давньоєврейської і грецької: українське біблійне товариство. 1151 с.
3. Джеймс Б. Джордан. Біблія і планування сім'ї. *Contra mundum*. 1993. № 9. С. 2–14.
4. Кириленко Т. Психологія: емоційна сфера особистості : навч. пос. Київ, 2007. С. 145.
5. Ковальчук І. Біблійний погляд на актуальні питання. Луцьк, 2009. 143 с.
6. Коста Розіна і Джіно. І двоє стануть одним. Львів, 1997. 156 с.
7. Уілкінсон Б. Біблійний портрет подружжя. Київ, 2000. С. 56.
8. Юга Віорел. Сімейна мрія. АРАД, 2007. 222 с.

References:

1. Amenchuk V. (1998). *Tvii cholovik neviruiuchy* [Your husband is an unbeliever]. K. (in Ukrainian).
2. Bibliia. knyhy Sviatoho pysma Staroho i Novoho zavitu, perekladeni Ivanom Ohienkom iz movy davnoievreiskoi i hretskoi [The Bible. books of the Holy Scriptures of the Old and New Testaments, translated by Ivan Ogienko from the Hebrew and Greek: Ukrainian Bible Society]: ukrainske bibliine tovarystvo (in Ukrainian).
3. Dzheims B. Dzhordan (1993). *Bibliia i planuvannia simi* [The Bible and family planning]. *Sontra mundum*. № 9 (in Ukrainian).
4. Kyrylenko T. (2007). *Psykhologhiia: emotsiina sfera osobystosti* [Psychology: the emotional sphere of personality]. K. (in Ukrainiane).
5. Kovalchuk I. (2009). *Bibliinyi pohliad na aktualni pytannia* [A white perspective on topical issues]. Lutsk (in Ukrainian).
6. Kosta Rozina i Dzhino (1997). *I dvoie stanut odnym* [And two will become one]. Lviv (in Ukrainian).
7. Uilkinson B. (2000). *Bibiliinyi portret podruzzhzia* [Biblical portrait of a couple]. K. (in Ukrainian).
8. Iuha Viorel. (2007). *Simeina mriia* [Family dream]. ARAD (in Ukrainian).